

УДК 658.589:330.331.1

Т. А. Шестаковська,
к. е. н., старший викладач, Чернігівський національний технологічний університет
ORCID ID: 0000-0002-8098-8439

Т. І. Батракова,
к. е. н., доцент, Запорізький національний університет
ORCID ID: 0000-0002-5710-9416

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.14.65

СВІТОВИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

T. Shestakovska,
PhD in Economics, Senior Lecturer, Chernihiv National University of Technology
T. Batrakova,
PhD in Economics, associate professor, Zaporizha National University

WORLD EXPERIENCE OF FORMATION AND REALIZATION OF THE STATE POLICY
INNOVATIVE DEVELOPMENT AGRARIAN SECTOR

У статті обґрунтовано доцільність та формалізовано змістовність удосконалення державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору в Україні на основі адаптації досвіду розвинених країн світу. Визначено стратегії інноваційного розвитку аграрного сектору провідних країн світу та можливості їх використання в Україні. Встановлено, що глобальні тенденції розвитку науки та інновацій характеризуються зростанням державного регулювання та підтримки, зміною панорами наукових досліджень, закріпленням зв'язків між наукою і виробництвом, зростанням частки нетехнологічних інновацій. Ідентифіковані ключові принципи механізму реалізації державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору країн світу: комплексний характер ефективної аграрної політики; централізація державного управління аграрним сектором; систематизована нормативно-правова база і регулярне прийняття законів з урахуванням змін на внутрішньому і зовнішніх аграрних ринках тощо. Визначено загальні заходи з удосконалення державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору, властиві всім економічно розвинутим країнам: пряме фінансування НДДКР у формі субсидій для формування та використання інновацій, на розробки та просування нових технологій в аграрному секторі; пільгове кредитування інноваційної діяльності, яке передбачає повну або часткову компенсацію відсотків, сплачених за банківськими кредитами за рахунок коштів спеціальних фондів або державного бюджету; надання податкових пільг як засіб непрямого стимулювання та мотивування до інноваційної діяльності; митні пільги або повне звільнення від сплати митних податків у разі імпорту наукового або високотехнологічного обладнання.

The article substantiates the expediency and formalized content of the improvement of the state policy of innovative development of the agrarian sector in Ukraine on the basis of the adaptation of the experience of the developed countries of the world. The strategies of innovative development of the agrarian sector of the leading countries of the world and possibilities of their use in Ukraine are determined. It is established that the global trends in the development of science and innovation are characterized by an increase in state regulation and support, a change in the panorama of scientific research, the consolidation of the links between science and production, and the growth of the share of non-technological innovations. Identified key principles of the mechanism of implementation of the state policy of innovative development of the agrarian sector of the world: the complex nature of an effective agricultural policy; centralization of public administration in the agrarian sector; a systematic regulatory framework and regular adoption of laws taking into account changes in the domestic and external agrarian markets, etc. In the conditions of significant limitation of all kinds of resources, the state in its innovation policy should be guided by the two-tier system of priorities of

state support to the agrarian sector: 1) "growth points" — sectors that can provide a future breakthrough; 2) "stabilization points" — the basic or traditional branches. The general measures aimed at improving the state policy of innovative development of the agrarian sector, which are characteristic of all economically developed countries, are determined: direct financing of R & D in the form of subsidies for the formation and use of innovations, the development and promotion of new technologies in the agricultural sector; preferential crediting of innovation activity, which provides for full or partial compensation of interest paid on bank loans at the expense of special funds or the state budget; granting of tax privileges as a means of indirect stimulation and motivation for innovation activity; customs exemptions or full exemptions from customs duties when importing scientific or high-tech equipment.

Ключові слова: аграрний сектор, інноваційний розвиток, державна політика, стратегічні цілі, структурна політика.

Key words: agrarian sector, innovation development, state policy, strategic goals, structural policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток вітчизняного аграрного сектору не можливий без інновацій, особливо в сільському господарстві. На сьогодні актуальним для аграрного сектору України є вирішення завдання переходу від технологічної деградації до постіндустріального способу виробництва. Необхідність орієнтації державної аграрної політики на інноваційний шлях розвитку є визнаною точкою зору серед інтелектуальної й владної еліти. Адже слугувати сировинним придатком для світової економіки не повинно бути основою сучасної державної політики в Україні.

У свою чергу економіка знань, інноваційна економіка, інформаційна економіка є вже реальністю для США і ряду країн західної Європи, які знаходяться на лідерських позиціях у списку країн з найбільш високим валовим внутрішнім продуктом (ВВП) на душу населення. Сучасна наукова спільнота, у зв'язку із усвідомленням довготривалості економічної кризи, дослідження питань інноваційного розвитку аграрного сектору та країни загалом відносять на другий план, однак таке бачення є не зовсім коректним. Адже сама по собі криза є сигналом того, що попередня модель розвитку вже себе вичерпала.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у розробку науково-методологічних положень та практичних аспектів щодо функціонування державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору зробили такі вчені: А. Антохов, Н. Бондарчук, І. Гришова, О. Дяченко, Ю. Лузан, І. Лукінов, М. Малік, Г. Мостовий, В. Юрчишин та інші. Низка питань, пов'язаних з дослідженням проблем адаптації зарубіжного досвіду формування та реалізації державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору представлена у роботах таких учених, як: В. Бахчисарай, Р. Бойко, Н. Бутенко, О. Кваша, С. Майстро, Т. Мостенська, В. Полуянов, О. Шпикуляк та інші відомі учені.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є систематизація світового досвіду формування та реалізації державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору та ґрунтування перспектив його адаптації в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аграрний сектор потребує такої дієвої державної політики, яка б безпосередньо враховувала специфіку галузі. Позитивним прикладом у цьому аспекті є досвід таких країн: Японія, країни ЄС та Сполучені Штати Америки. Із метою захисту товарних ринків та безпосередньо виробників аграрної продукції в розвинутих країнах світу зазвичай використовується механізм регулювання зовнішньої торгівлі, насамперед цін. Ціни на аграрну продукцію на світових ринках формуються враховуючи витрати, які формуються в процесі виробництва. До умов, які впливають на ефективний розвиток аграрного сектору, варто віднести природні, техніко-технологічні й соціально-економічні. Такі найсприятливіші умови є у Сполучених Штатах Америки, де на товарних біржах формуються світові ціни сільськогосподарської продукції.

Значна кількість країн світу мають не дуже сприятливі умови аграрного виробництва. Доречно, що в ринкових умовах функціонування механізмів нерегульованої економіки, виробництво аграрної продукції в таких країнах могло б бути витіснене імпортованою сільськогосподарською продукцією. Тому виникає необхідність формування захисного механізму державної політики, який би сприяв розвитку вітчизняного аграрного сектору. Саме такий механізм сформовано в країнах ЄС та Японії. Такі механізми захищають внутрішній аграрний ринок країни від дешевого в окремих випадках імпорту окремих видів аграрної продукції, а також зазвичай регулюють надходження імпортованої аграрної продукції, яку не варто виробляти вітчизняним виробникам. Без формування відповідного інноваційного механізму державної політики розвитку аграрного сектору в Україні, вітчизняні аграрні товаровиробники не зможуть бути конкурентними на зовнішніх ринках.

У країнах ЄС сформовані державні інститути регулювання інноваційного розвитку аграрного сектору, так, наприклад, у Чехії та Словаччині наявні Фонди ринкового стимулювання, в Польщі функціонує Агентство сільськогосподарського ринку, в Угорщині діє Координаційний комітет по регулюванню сільськогосподарського ринку. Відповідно своєю діяльністю такі інститути забезпечують реалізацію сукупності стратегічних завдань: проводять інтервенційні закупівлі й продажі сільськогосподарської продукції, готової продукції для переробки;

обслуговують пільгову кредиторську заборгованість, надання субсидій при експорті; проводять аналіз ринку аграрної продукції; збір й аналіз інформації для формування пропозицій для державних органів влади, які відповідають за розвиток аграрного сектору; оцінку поточної ситуації на ринку аграрного виробництва.

Варто відзначити суперечливість впливу із сторони держави своїми механізмами управління на розвиток аграрного сектору, що обумовлено: невідповідністю деяких цілей закономірностям стану сучасного ринкового середовища; недотриманням інтересів відповідних груп виробників аграрної продукції та її споживачів; виникненням певних протиріч, щодо сучасного стану та результативності впровадження заходів державної політики [1]. Враховується результативність фінансово-інвестиційних інструментів та інноваційних підходів до реалізації державної політики розвитку аграрного сектору.

Дослідник А. Антохов зазначає, що з метою стабілізації аграрного сектору та підвищення результативності функціонування аграрного ринку в провідних країнах світу використовується система прямих та непрямих методів державного впливу: регулювання цін та фермерських доходів, кредитування, бюджетне фінансування, оподаткування, стабілізація ринку сільськогосподарської продукції та ін. У свою чергу практично всі західні країни у відносинах аграрного сектору з іншими галузями, щодо експорту й імпорту сільськогосподарської сировини використовують принцип аграрного протекціонізму. Саме успіхи аграрного сектору країн Західної Європи, Канади, Японії, США, Китаю виникають не лише за рахунок розвитку ринкових відносин, а у більшості як результат обмеження дій ринкових механізмів саморегулювання використовуючи інструменти зовнішнього впливу (кредитну й податкову політику, дотації, ціни, квоти тощо) [2].

Державна аграрна політика в розвинених країнах ґрунтується зазвичай на реалізації економічних методів: податкової, кредитної політики, цінової, бюджетних дотацій та субсидій. Відрізняються у різних країн у залежності від культурних, історичних, географічних особливостей, їх соціальних переваг. У США використовуються цільові ціни, які гарантують стабільний рівень доходу, функціонує система заставних цін. Під час розрахунку податку на майно застосовують нижній граничний розмір вартості, нижче якого вже оподаткування не проводиться. Функціонує Корпорація зі страхування системи фермерського кредиту, яка тісно взаємодіє з системою надання фермерського кредиту.

У більшості країнах світу державна аграрна політика орієнтована на суттєву фінансово-економічну підтримку аграрного бізнесу. Так, у США в розрахунок на 1 га ріллі щорічно виділяється до 450 доларів, а в Україні лише 8 доларів [3].

Варто зазначити, що в країнах світу аграрна політика не є законсервованою, в неї постійно вносяться корективи під впливом різних внутрішніх та зовнішніх факторів. Однак, аналізуючи аграрну політику різних розвинених країн, нами ідентифіковано її ключові напрями, які носять досить стійкий характер та є типовими для кожної з країн: забезпечення правового захисту, великомасштабні роботи по осушенню заболочених земель, будівництво зрошувальних систем, боротьба з ярами і солончаками; врегулювання паритету цін на продукцію

сільського господарства та промисловості; підтримка товаровиробників різних форм власності; гарантування максимальної забезпеченості продовольством та продуктами харчування; підтримка стабільної соціально-економічної ситуації в аграрному секторі; створення привабливості аграрного сектору для інвестицій; обмеження надлишкового виробництва; захист внутрішнього ринку; гарантування конкурентоспроможної участі вітчизняних аграрних товаровиробників у міжнародному поділі праці та ін.

Ключове місце у формах протекціонізму відводиться різноманітним механізмам підтримки цін на сільськогосподарську продукцію, яка становить 75% всього розміру субсидій виробникам у країнах ЄС, 87% в Японії та близько 55% в США й Канаді. Інші види підтримки аграрного сектору (а саме надання різних послуг або ж будівництва об'єктів інноваційної інфраструктури тощо) досягають практично 60% в Австрії, більше 50% в Канаді [3].

Так, з метою захисту аграрних виробників в США та країнах Західної Європи функціонують механізми захисту внутрішніх ринків. Необхідність захисту вітчизняних товаровиробників та споживачів стало поштовхом для формування єдиної спільної аграрної політики країн ЄС, де відповідними інструментами захисту внутрішнього ринку стали мита та компенсаційні платежі, які повинні вирівнювати різницю між високими внутрішніми та низькими світовими цінами й збільшити прибутковість суб'єктів аграрного сектору.

На особливу увагу заслуговує досвід формування та реалізації державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору в країнах-членах Європейського Союзу, у яких процес європейської інтеграції є найбільш розвиненим. Так, в ЄС частина сільського господарства в ВВП складає майже 4%, на аграрний сектор припадає 6% зайнятого працездатного населення. Спільну аграрну політику (САП) в ЄС було розроблено для цілей, викладених у ст. 39 Договору 1957 р., підписаного в Римі [2]. Основу такої політики складають два ключові елементи: структурна політика, яка представлена в програмах щодо розвитку сільських територій, та ринкова політика (орієнтована на загальну організацію продовольчих ринків). Особливостями структурної політики є вираження соціальних аспектів, насамперед: зниження безробіття на селі шляхом формування необхідних умов для постійного працевлаштування молоді, забезпечення переваг для зайнятих у сільському господарстві (вихід на пенсію), підтримка розвитку соціальної інфраструктури (житлове будівництво, комунальне господарство), а також розвиток аграрної науки й освіти. Стратегічні заходи, які реалізують держави-члени в рамках такої політики, орієнтовані насамперед на максимальну ліквідацію будь-якої економічної диспропорції між розвинутими та депресивними регіонами й наближення якості та рівня життя у селі до рівня міста.

До основних принципів формування та реалізації спільної аграрної політики країн ЄС належать: вільна торгівля між учасниками договору за спільними цінами; переваги для продукції, яка виробляється у країнах учасників договору на внутрішньому ринку порівняно з імпоротною; спільна фінансова відповідальність, яка передбачає такі диверсифіковані механізми підтримки цін, які зумовлюють їх вищий рівень та ін. Ключовими на-

прямами спільної аграрної політики країн ЄС є: підвищення продуктивності аграрного виробництва шляхом підтримки технічного прогресу та оптимального використання виробничих факторів, передусім праці; забезпечення високого рівня життя сільського населення насамперед шляхом збільшення особистих прибутків осіб, які зайняті в аграрному виробництві; підтримка стабільності ринків; забезпечення можливостей для розширення пропозицій аграрної продукції; підтримка збуту аграрної продукції за доступними цінами [4; 5].

Теоретико-методологічний аналіз структурної політики країн ЄС, у рамках якої реалізуються соціальні питання села, дає підстави констатувати, що лише використання комплексу заходів, орієнтованих на забезпечення належних умов проживання в сільській місцевості, сприятиме підвищенню ефективності аграрного виробництва. Всі такі заходи можна систематизувати у три групи: 1) заходи, які сприяють безпосередньо розвитку сільських територій; 2) заходи орієнтовані на модернізацію, спеціалізацію та диверсифікацію аграрного виробництва (збільшення інвестицій в сільськогосподарські підприємства, підтримка розвитку переробних підприємств, якісне підвищення кваліфікації кадрів, формування умов для функціонування молодих фермерів); 3) заходи орієнтовані на вирішення екологічних проблем, підтримуючи розвиток лісового господарства, а також комплексне збереження навколишнього природного середовища та ландшафту.

Основними вирішальними економічними інструментами, які використовуються в спільній аграрній політиці країн ЄС, є прямі субсидії, повернення експортних й імпорتنих тарифних ставок, які впливають на поставки і ціни. Принципами використання таких інструментів є: єдність ринку та переваги фінансової солідарності. Отже, в основу спільної аграрної політики ЄС на ринках аграрної продукції на сьогодні покладено концепцію підтримки національного аграрного товаровиробника шляхом реалізації механізму регулювання ціни у контексті здійснення інтервенції. Однак такий механізм підтримки доходів має комплекс недоліків, що підтверджується досвідом. Суть підтримки ціни полягає у перерозподілі грошових доходів та прибутків між різними суб'єктами ринку, тому від збільшення ціни виграють виробники, але програють споживачі і бюджет. У свою чергу витрати на підтримку ціни не означають збільшення доходу фермерів на таку ж виділену суму. Тобто коефіцієнт трансформації набагато нижчий за одиницю, що означає, втрати споживачів й бюджету перевищують вигоди аграрних виробників, що завдає збитків всій економіці країни.

У свою чергу дієвим та ефективним методом підтримки доходів фермерів є прямі платежі й виплати премій. Адже кожне євро, витрачене із бюджету, надходить безпосередньо до конкретних фермерів. Саме тому разом із зниженням рівня цільової ціни постановою Ради Європи № 1766/92 передбачено систему виплат за тимчасово вилучену з процесу виробництва землю. Під час використання прямих платежів проблема соціальної несправедливості зникає, адже виплата допомоги є адресною.

На нашу думку, для забезпечення стабільності й високої результативності функціонування аграрного

сектору, державна політика повинна орієнтуватись на такі стратегічні вектори: 1) імпорт знань, відкритість, експлуатація глобального попиту; 2) макроекономічна стабільність в країні, помірні інфляція; 3) високий рівень інвестицій та накопичень; 4) розміщення ресурсів на ринковій основі, ціни управляють ресурсами, ресурси слідує за цінами; 5) державне управління, відповідальні за зростання та інклюзивність, компетентність адміністрації [6; 7].

Такі вектори державної політики впливатимуть на напрями інноваційного розвитку аграрного сектору. Тобто їх своєчасне передбачення сприятиме формуванню результативної системи державних механізмів управління забезпеченням динамічного розвитку аграрного сектору.

У відповідності до позиції Світового банку щодо здатності суспільства формувати, відбирати, своєчасно адаптувати, комерціалізовувати та використовувати знання має ключове значення для стійкості соціально-економічної системи й підвищення рівня життя населення. Отже, знання перетворюються в найбільш ключовий фактор інноваційного розвитку в умовах глобалізації. Однак, на відміну від промислово розвинутих країн в країнах, які розвиваються (до яких належить і Україна), перш за все, відсутня чітко сформована державна стратегія, яка пов'язує інноваційний розвиток із прикладним використанням знань, відсутнє напрацювання національного науково-технічного потенціалу [8].

У свою чергу варто враховувати базові елементи загальної концептуально-аналітичної схеми переходу економіки аграрного сектору на знання та інновації, а саме: 1) наявність сформованої ефективної інституційної структури забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору; 2) достатньо розвинутий інтелектуальний капітал; 3) сформована інформаційна інноваційна інфраструктура, яка постійно розвивається; 4) сформована дієва інноваційна система. У відповідності до представлених елементів та можливого інноваційного потенціалу у країнах світу використовуються три типи стратегії інноваційного розвитку, які можна адаптувати в аграрний сектор України (рис. 1).

Кожна із представлених типів стратегій насамперед враховує умову, за якої інноваційний шлях розвитку є головною властивістю в розрізі всіх ієрархічних рівнів: всього суспільства, суб'єктів господарювання, національної економіки, галузей, інститутів, функціональних підсистем у розрізі їх цільової орієнтації, інноваційно-інвестиційної політики, концепцій розвитку, потенціалів тощо.

На нашу думку, в умовах значного обмеження всіх видів ресурсів держава в своїй інноваційній політиці повинна керуватися дворівневою системою пріоритетів державної підтримки аграрного сектору: 1) "точки зростання" — галузі, які можуть забезпечити майбутній інноваційний прорив; 2) "точки стабілізації" — базові або ж традиційні галузі. Перша група галузей повинна бути стратегічним пріоритетом держави, бо вони під час використання адекватних механізмів інноваційного розвитку в майбутньому можуть сформувати довгострокові конкурентні переваги відповідного зовнішнього спрямування. Друга група є базою, на основі якої держава може реалізувати свої функції щодо гарантування безпеки: національної, продовольчої, економічної, екологічної, енергетичної та ін.

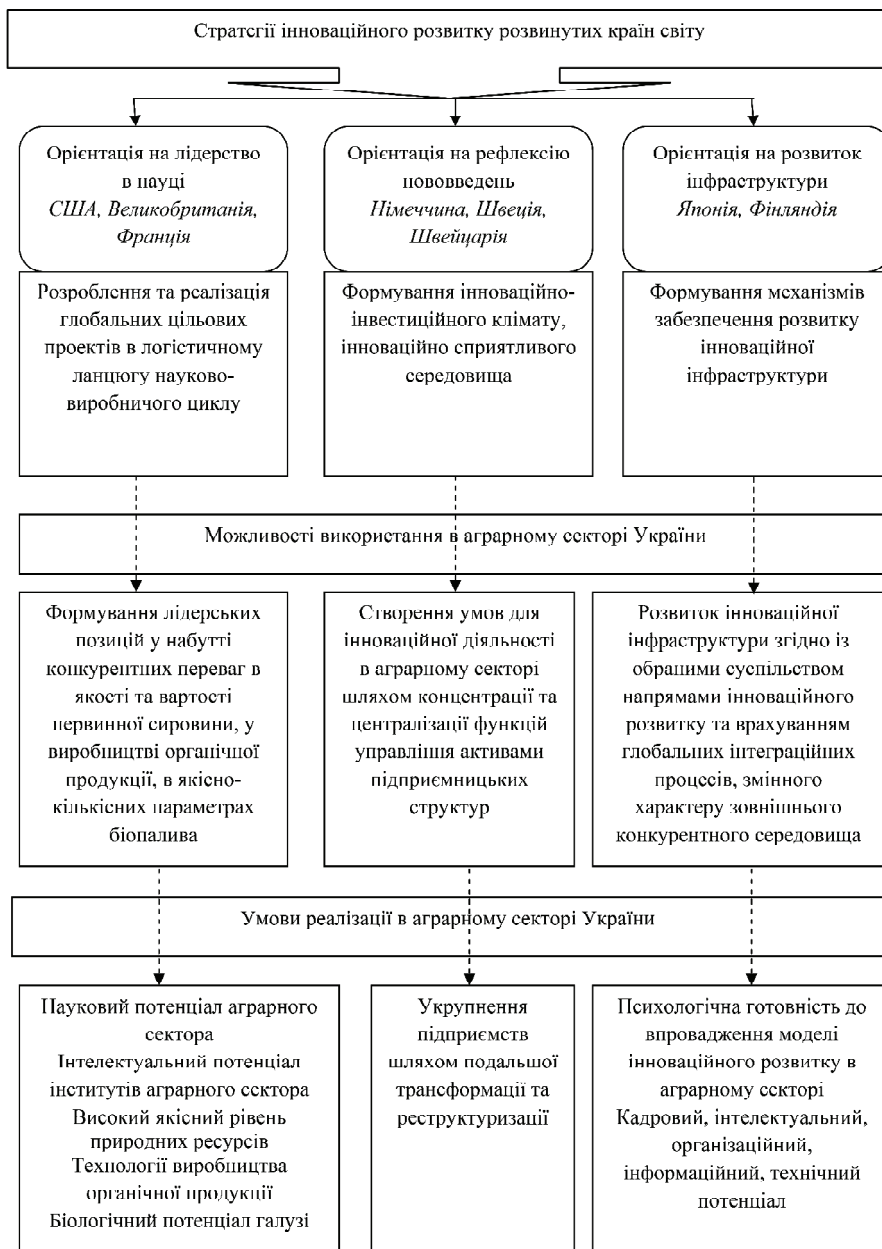

Рис. 1. Стратегії інноваційного розвитку розвинутих країн світу та можливості їх адаптації в аграрному секторі України

Джерело: розроблено автором.

Однак варто враховувати, що для України, із футуристичної точки зору, загрозливим є відповідне використання утилітарних підходів щодо використання потенціалу точок стабілізації: відповідні галузі, хоча й не забезпечують майбутнього інноваційного прориву, однак виступають гарантантами стабільного розвитку держави й безперервного фінансування інноваційних потенціалів тобто "точок зростання". Відповідно до висновків американського стратегічного центру RAND Corporation "Глобальна технологічна революція — 2020", світове технологічне лідерство будуть визначати такі країни, як США, Японія, країни ЄС, Канада, Тайвань, Австралія [7; 9], забезпечуючи виробництво нових технологій й розповсюджуючи їх по всьому світу. А інші ж країни виконуватимуть лише роль користувачів інтелектуальних продуктів.

В Європейському Співтоваристві визначено базові напрями державної підтримки інноваційного розвитку,

які підтримуються більшістю європейських країн [2]: допомога малим інноваційним підприємствам (start-ups) через податкові пільги та субсидії; участь у фондах ризикового капіталу; інтеграція інновацій в існуючі правила підтримки НДДКР; субсидування інноваційної інфраструктури для надання послуг і допомоги малим підприємствам; перепідготовка й мобільність науково-дослідного персоналу між університетами й малими та середніми підприємствами, підтримка об'єднань провідних наукових інститутів для вирішення загальноєвропейських проблем розвитку.

Представлені підходи можуть бути використані в умовах вітчизняного аграрного сектора, однак варто враховувати, що інноваційний процес, перетворюючи наукові знання в задоволення потреб всього суспільства, закономірно потребує злагодженого управління, тобто дієвої державної політики. Глобальний, складний, динамічний і нелінійний характер інноваційних систем, з одного боку, та потреба в плануванні процесів інноваційного розвитку, з другого — змушують більшість країн світу, крім США, орієнтуватися на міжвідомчий підхід в інноваційних напрямках політики держави, крім того, в інноваційний процес залучаються зацікавлені неурядові інститути.

У проаналізованих нами підходах до формування й реалізації державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору провідних країн світу значна увага зазвичай приділялась проблемам

людських ресурсів, визначенню потреб у кваліфікованих кадрах й мобільності, деякі країни (Німеччина, Японія) пріоритетними напрямками інноваційної політики держави вважають співпрацю з країнами, які розвиваються. В цілому, інноваційна політика країн Європи та Японії більш узгоджена, а в США задіяно більше механізмів для підтримки інноваційного розвитку галузей [1].

В Україні ж сьогодні, як стверджують науковці і державні діячі, склалася ситуація, яка призвела до відсутності системності та послідовності у реалізації державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору до неузгоджених дій органів виконавчої влади як на державному, так і місцевих (регіональних) рівнях. В оцінці такого питання одностайні, як науковці-теоретики, так і практики, а тому принципи державної політики розвитку аграрного сектору потребують нагального пе-

реосмислення і перегляду й відповідної структурної перебудови інститутів.

Насамперед, для того, щоб інноваційна система будь-якої країни була ефективною, державі необхідно мати чіткий план дій (стратегію), забезпечувати узгодженість відповідних регуляторних функцій з соціально-економічними інтересами суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності (інноваторів та інвесторів) та реалізувати заходи щодо їх фінансової підтримки.

ВИСНОВКИ

Отже, в основі успішного інноваційного розвитку аграрного сектору в країнах з розвинутою ринковою економікою лежить вертикально інтегрована система державного регулювання. Ідентифіковані ключові принципи механізму реалізації державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору цих країн: комплексний характер ефективної аграрної політики; централізація державного управління аграрним сектором; систематизована нормативно-правова база і регулярне прийняття законів з урахуванням змін на внутрішньому і зовнішніх аграрних ринках тощо. Тому узагальнення світової практики державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору розвинутих країн Америки, Європи, Азії дозволило сформувати науково-практичні підходи до визначення державної політики України у відповідній сфері та визначити умови її реалізації в рамках конкретних інструментів державного регулювання. Ґрунтуючись на результатах проведених досліджень щодо впровадження загальних й особливих заходів з удосконалення державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору, які властиві економічно розвинутих країнам, наш аналіз у подальшому представлятиме напрями формування сучасної інноваційної моделі в Україні.

Література:

1. Кваша О.С. Інноваційний розвиток економіки України: світовий досвід та рекомендації для України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6 (1). С. 150—154.
2. Антохов А.А. Інноваційний розвиток економіки України через призму зарубіжного досвіду. Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського: зб. наук. праць. 2015. № 2 (5). С. 7.
3. Бахчисарай В.Ю. Організаційно-економічне забезпечення формування національної інноваційної системи: світовий досвід. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2013. Т. 18. Вип. 4/1. С. 14.
4. Gryshova I., & Shestakovska T. FinTech business and prospects of its development in the context of legalizing the cryptocurrency in Ukraine. The Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2018. 5. pp. 77—89.
5. Саблук П.Т. Інноваційна модель розвитку аграрного сектору економіки України та роль науки в її становленні. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2011. № 2. С. 200—208.
6. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-p>

7. Череп А. В. Управління інноваційними процесами на підприємстві: сучасні підходи та перспективи. Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць. 2014. № 4. С. 43—46.

8. Gryshova I.Yu., Shestakovska T.L., Glushko O.V. The economic measurement of convergence of institutional impact on the sustainability of development. Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2017. 4: 75—80.

9. Rusan V., Diachenko O. Institutional frameworks for agrarian sector development in the context of ensuring the economic security of state. Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine, 2019. (2), 117—122. <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.02.12>

References:

1. Kvasha, O.S. (2016), "Innovative development of the Ukrainian economy: world experience and recommendations for Ukraine", *Naukovy visnyk Uzhhorod's'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 6 (1), pp. 150—154.
2. Antokhov, A.A. (2015), "Innovative development of the Ukrainian economy through the prism of foreign experience", *Naukovy visnyk MNU im. V.O. Sukhomlyns'koho: zb. nauk. prats'*, vol. 2 (5), pp. 7.
3. Bakhchysaraj, V.Yu. (2013), "Organizational and economic support for the formation of the national innovation system: world experience", *Visnyk ONU imeni I.I. Mechnykova*, vol. 18, no. 4/1, pp. 14.
4. Gryshova, I. and Shestakovska, T. (2018), "FinTech business and prospects of its development in the context of legalizing the cryptocurrency in Ukraine", *The Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*, vol. (5), pp. 77—89.
5. Sabluk, P.T. (2011), "Innovative model of development of the agrarian sector of Ukraine's economy and the role of science in its formation", *Problemy innovatsijno-investytsijnogo rozvytku*, vol. 2, pp. 200—208.
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), Resolution "Strategy for the development of the agrarian sector of the economy for the period up to 2020", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-p> (Accessed 05 July 2019).
7. Cherep, A.V. (2014), "Management of innovative processes in the enterprise: modern approaches and perspectives", *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini: zbirnyk naukovykh prats'*, vol. 4, pp. 43—46.
8. Gryshova, I.Yu. Shestakovska, T.L. and Glushko, O.V. (2017), "The economic measurement of convergence of institutional impact on the sustainability of development", *Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, vol. 4, pp. 75—80.
9. Rusan, V. and Diachenko, O. (2019), "Institutional frameworks for agrarian sector development in the context of ensuring the economic security of state", *Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*, vol. (2), pp. 117—122. <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.02.12>

Стаття надійшла до редакції 18.07.2019 р.